

Geld verdienen

Hoe komt een mens er op, componist worden? Als je het vak goed wilt leren, moet je eerst een lange, zware studie volgen. Muziekschool plus conservatorium kost je ongeveer acht jaar van je leven. Daarna moet je veel ervaring opdoen, minstens gedurende een jaar of twee. En na dat alles wacht je ook nog eens een teleurstelling. Je kunt er niet van leven.

Een componist in de serieuze richting, d.w.z. *niet* in de populaire richting, raakt zijn werk meestal aan de straatstenen niet kwijt. Menig componist, al doceert hij aan een conservatorium, springt een gat in de lucht als een firma bereid is een paar composities te publiceren. Je kunt wel een opdracht van de overheid krijgen, maar persoonlijk val ik nog liever dood neer.

Hoe banaal dit ook klinkt, als een commercieel bedrijf er geen brood in ziet, stelt een erkenning niets voor. Ik beseft dat ik met deze uitspraak menigeen tegen de wankle knietjes schop, maar ik geloof niet, en heb er nooit in geloofd, dat kunst en commercie elkaar bijten.

- U heeft de diensten van een uitstekend geschoold en talentvol musicienne nodig? Mail mij gerust. Ik ben altijd bereid om geld te verdienen, mits ik mijn geweten geen geweld aan hoeft te doen.

Een gesubsidieerde opdracht krijg je niet omdat je een geweldig kunstenaar zou zijn, maar omdat je de juiste mensen kent. Bovendien moet je nog maar zien dat je je geld op tijd krijgt.

Mijn leermeester kreeg eens een opdracht van de overheid. Hij had iets knaps gepresteerd en de opdracht was een bijeffect. De maestro vond het best en componeerde wat. Een jaar later stapte hij met opgestroopte mouwen het ministerie binnen om zijn geld te innen.

In de gang kwam hij de minister tegen, die hem goed kende. Zij vroeg wat hij kwam doen. Geld halen bij je ambtenaren, antwoordde hij. Nou, zei de minister, dan wens ik je veel sterkte.

Ik begon vrij laat met muziek. Mijn vader gaf muzikles - hij had ook een orkest - en dat was wellicht de reden waarom ik als veertienjarige nog vechtend met mijn oudste broer over de grond rolde, als die het nodig vond om de radio aan te zetten. Ik had namelijk een hekel aan muziek.

Uiteraard was hij veel sterker dan ik, maar ik was feller en vrij scrupuleus als het ging om het aanbrengen van enige lichamelijke schade. Zeg maar gerust, er zat geen rem op. Waarschijnlijk probeerde de lummel mij ook nog een beetje te sparen. Echt slim is hij nooit geweest.

Toen ik vijftien was, wilde ik opeens orgel leren spelen, maar ik kreeg alleen een lesboek, zonder het instrument. Als ik dat boek van buiten had geleerd, mocht ik het nog eens vragen. Mijn vingers kon ik ook wel op het tafelblad trainen. Zei mijn moeder, de schat.

Mijn vader liep slechts hoofdschuddend langs mij heen. De reden daarvoor lag voor de hand. Te laat begonnen. Echt goed leren spelen, dat zou mij niet meer lukken. Hij had er niet zo'n zin in, om zijn tijd met mij te verdoen. Bovendien, op concurrentie zat hij niet te wachten.

Toen ik me eenmaal op een instrument uit mocht leven, maakte ik wonderwel snel vorderingen. Zo snel, dat ik het drukker had met lessen overslaan, dan met oefenen. Echt waar. Maar tegelijkertijd be kroop mij een gevoel van onbehagen. Het ging vlot, ik had er de vingers voor, maar toch.

Eigenlijk gaf ik niet zoveel om het bespelen van een instrument, besepte ik na een tijdje. Dat was

vreemd en ook heel vervelend. Het orgel had veel geld gekost en mijn broer zou mij maar al te graag onderuit zien gaan. Hij vond dat er onderhand een geur van heiligheid om mij heen hing.

In die tijd waren theorielessen verplicht, als je een muziekschool bezocht. Die lessen wist ik echter te ontduiken. Ik had me immers bekwaamd in het overslaan van lessen. Het duurde dan ook niet lang, of de directeur van de muziekschool wenste mij onder vier ogen te spreken.

In zijn kamer nam hij mij een test in muziektheorie af. Met het eerste deel van de cursus bleek ik geen moeite te hebben, daarom kwamen we overeen dat ik alleen het tweede deel zou volgen. Hij wilde voor mij een uitzondering maken, op voorwaarde dat ik voortaan mijn best zou doen.

Tuurlijk. Maar nadat ik me op een middag voor het eerst onder leiding van een docent bezig had gehouden met muziektheorie, fietste ik in een opgewonden stemming naar huis. Ik had noten op een vel muziekpapier genoteerd. Het was slechts een dictee, maar toch. Ik had muziek geschreven!

Eenmaal thuis ging ik voor het orgel zitten, ik zette een leeg vel muziekpapier op de standaard en noteerde een drietal tonen: een gebroken akkoord in grondligging in C majeur. Dit is componeren, maalde door mijn hoofd. Dit is componeren. Ik heb muziek geschreven. Ik ben een componist!

Voortaan zouden de lessen in de edele kunst van het orgelspel voor mijn docent nog minder aangenaam verlopen dan voorheen. Ik onderbrak mijn spel regelmatig om te vragen waarom een componist voor *die* noten gekozen had en niet voor de noten die *ik* zou kiezen.

Toen hij een paar weken later getergd uitriep dat ik moest spelen wat er stond en daarmee basta, besloot ik, met een broeierige blik en moordlust in het hart, actie te ondernemen. De gedachte dat ik mijn leven lang alleen maar zou kunnen spelen wat een ander geschreven had, stond mij zeer tegen.

Ik wist dat ik een componist was, nu moest ik nog leren componeren. Gezien mijn karakter was het voor mij absoluut noodzakelijk om op het hoogst denkbare niveau les te nemen in compositie, wilde ik niet op mijn sterfbed gekweld worden door wroeging. Ik zou en moest presteren.

Altijd al een streber geweest en aan motivatie zeker geen gebrek, vooral niet toen mijn leraar mij voorhield dat het mij nooit zou lukken om toegang te krijgen tot het conservatorium. Student compositie? Vergeet het maar. Hij zei dit overigens met enig genoegen. Ik wijzigde van leraar.

- Ik wijzigde ook van instrument. De meeste componisten die ik bewonderde waren tevens pianist, dus hoopte ik door piano te leren spelen al iets te bereiken.

Om een lang verhaal kort te maken, twee jaar later had ik les op het conservatorium in compositie. Ik heb zelfs privé-les gehad van de maestro, omdat hij me snel op het niveau van de overige studenten wilde brengen. Hij heeft me nooit om lesgeld gevraagd en ik heb het hem nooit gegeven.

Wat ik hem wel heb gegeven, toen ik voor het eerst op audiëntie mocht komen, was een concert voor strijkers. Dat was de truc die ik verzonnen had. Ik besloot niet voor de verdediging te kiezen, in de vorm van smoezen, introductiebrieven en zielige briefjes van de dokter, maar voor de aanval. Het was mijn plan om me naar binnen te bluffen met een vierdelig, polyfoon concert.

Helaas was ik daar nog niet aan toe, een dergelijk werk schrijven op het door mij geambieerde niveau. Ik wist gewoon te weinig. Bovendien ontbrak het mij aan ervaring. Ik kwam wel een beetje in de buurt, maar alleen door mezelf te forceren. Ik werkte soms 's nachts door, las veel te moeilijke boeken in vreemde talen en probeerde ook nog gecompliceerde partituren te lezen.

Nu is dat niet verstandig, en zeker niet als je een zwakke gezondheid hebt, maar het is de bedoeling dat je vecht voor je ideaal en niet dat je alleen maar wilt presteren als je op een ander kunt leunen.

Met mijn gezondheid is het overigens nooit meer goed gekomen, maar daar ging het toch al slecht mee. Ik zal echter de genoegdoening smaken, dat ik op mijn sterfbed weinig wroeging zal kennen.

Zoals u inmiddels duidelijk zal zijn, word je geen componist voor de gein, of omdat je je verveelt. Een componist heeft iets in zich waardoor hij of zij zelf muziek wil scheppen. Het is zelfs zo, dat je *moet* scheppen. Die innerlijke drang is beslist noodzakelijk, anders hou je de studie niet vol.

Inmiddels speel ik slordig piano. Daarmee bedoel ik dat ik op het eerste gezicht een partituur door kan spelen, terwijl ik mijn gedachten laat gaan over de theorie. Ik kan niet mooi piano spelen, want al na een paar maten raak ik afgeleid. Het interesseert me ook niet, muziek ten uitvoer brengen.

En geld verdienen? Och, ik ben wel straatarm geweest, maar ik heb nooit honger hoeven leiden. Veel heeft een mens niet nodig. Een dak boven je hoofd, dat is al heel wat.

Mocht u componist in hart en ziel zijn, dan hoop ik dat u veel talent hebt, over een ruime mate van intelligentie beschikt en dat u volhardend bent. U hoeft niet per se koppig en recalcitrant te zijn, maar u zult wel bereid moeten zijn, en geschikt, om tegen de verdrukking in te groeien.

Deze tekst, de laatste van de 18 teksten over muziek, zou ik willen eindigen met het uitspreken van de wens dat het u goed gaat en zal blijven gaan, maar als u werkelijk een componist bent, is het daar helaas te laat voor. Ik wens u dan ook toe, dat u op uw sterfbed weinig wroeging zult kennen.